

2

Hvad synes de unge selv?
Et subjektivt blik på liv og trivsel

Niels Ulrik Sørensen, Jens Christian Nielsen & Martha Nina Osmec

1. Indledning

I dette kapitel forfølger vi det første spor i vores undersøgelse af de unges trivsel og mistrivsel, som tager udgangspunkt i, hvordan de unge subjektivt erfarer og oplever sig selv og deres liv. I rapportens øvrige kapitler fokuserer vi overvejende på de helt konkrete udtryk, som trivsel og mistrivsel antager i de unges hverdagsliv. Den trivsel og mistrivsel, vi løfter frem her, er umiddelbart mindre håndgribelig. Den handler snarere om det blik, de unge har på sig selv og deres liv. Et blik, som kan farve hele deres tilværelse i lysere eller mørkere nuancer, men som de ikke nødvendigvis handler direkte på.

Det kan være svært at gribe dette aspekt ved de unges trivsel og mistrivsel i en spørgeskemaundersøgelse, der ikke mindst egner sig til at stille konkrete og afgrænsede spørgsmål. Vi har forsøgt at gøre det ved at stille en række spørgsmål, hvor de unge på forskellig vis er blevet bedt om at forholde sig til sig selv og deres liv. Vi har valgt at bruge fire af disse spørgsmål i dette kapitel. Det drejer sig om spørgsmålene:

1. Hvordan er dit liv lige nu – sådan alt i alt?
2. Hvor ofte føler du, at du har problemer der gør det svært at klare hverdagen?
3. Hvordan er din selvtillid?
4. Hvor populær er du i forhold til andre på din egen alder?

De unges svar på disse spørgsmål rummer alle et væsentligt subjektivt defineret betydningsindhold. De unge kan således have meget forskellige opfattelser af, hvad det vil sige at have et godt eller dårligt liv, hvad det vil sige at have problemer, der gør det svært at klare hverdagen osv., og enslydende svar på spørgsmålene kan derfor dække over meget forskellige liv og problemer. Men det gør ikke så meget i denne sammenhæng, hvor vi netop er interesserede i at finde ud af, hvordan de unge ser på sig selv og deres liv, og er mindre optagede af, hvordan disse størrelser eventuelt måtte tage sig ud set udefra. Det er m.a.o. de unges måder subjektivt at definere sig selv og deres liv på, som vi er ude efter og ønsker at analysere på i dette kapitel.

De fire spørgsmål udgør forskellige kighuller ind til denne subjektive selv- og livsdefinition og dermed også forskellige kighuller ind til den trivsel og mistrivsel, som måtte være relateret til denne definition. Mens det første spørgsmål handler om at give de unge mulighed for at lave en helhedsvurdering af deres liv, fokuserer det andet spørgsmål på ét aspekt af livet, nemlig hverdagslivets problemer, og på hvor gode de unge er til at mestre disse problemer. I det tredje spørgsmål, hvor vi beder de unge om at vurdere deres selvtillid, skærper vi blikket på de unge selv, mens det fjerde spørgsmål, hvor de unge bedes om at vurdere deres popularitet i forhold til andre jævnaldrende, giver dem mulighed for at perspektivere

sig selv i forhold til andre unge. Her bedes de unge også indirekte om at foretage en vurdering af andre unges syn på dem, dvs. at foretage et udefrabelik på sig selv, idet popularitet jo bl.a. handler om, hvordan andre opfatter en.

I kapitlet gennemgår vi de unges svar på de fire spørgsmål, hvis indbyrdes sammenhænge vil blive tematiseret, ligesom deres implikationer for de unges trivsel og mistrivsel vil blive diskuteret. Svarene tages op og nuanceres i resten af rapporten, hvor vi vil sætte dem i spil med den trivsel og mistrivsel, der knytter sig til de unges konkrete handlinger og orienteringer i forskellige dele af hverdagslivet, som belyses i kapitel 3 - 11. Hensigten er at flette vores to mistrivselsspørsmål sammen, således at vi til allersidst kan skabe et nuanceret og sammensat billede af de unges trivsel og mistrivsel.

2. De fleste unge har et godt ungdomsliv

Når de unge i undersøgelsen bliver bedt om at foretage en helhedsvurdering af deres liv, giver en klar majoritet af dem udtryk for, at de har det godt. Som det fremgår af tabel 1, tilkendegiver 36,9 pct. af de unge således, at deres liv alt i alt er meget godt, mens 46,4 pct. giver udtryk for, at det er godt. Det er kun ganske få unge, som karakteriserer deres liv som dårligt eller meget dårligt – det gælder hhv. 2,6 og 0,4 pct. Dog giver 13,6 pct. af de unge udtryk for, at deres liv hverken kan betegnes som decideret godt eller decideret dårligt, hvilket kan tolkes som, at de betragter deres liv som nogenlunde eller som på nogle områder godt, men på andre områder dårligt. Der er ingen nævneværdige forskelle på de unge mænd og kvinders besvarelser. Ungdomslivet for både unge mænd og kvinder – som det kommer til udtryk i deres helhedsvurdering af livet – ser altså umiddelbart ud til at være godt for de fleste.

Tabel 1: Hvordan er dit liv lige nu – sådan alt i alt?					
Meget dårligt	Dårligt	Hverken godt eller dårligt	Godt	Meget godt	Total
0,4 %	2,6 %	13,6 %	46,4 %	36,9 %	100 %

Vi kan af gode grunde ikke vide, hvad de unge vurderer som et godt eller dårligt liv, ligesom denne tabel ikke siger noget om, hvilke liv deres vurderinger rent faktisk dækker over. Men dels er vi i dette kapitel interesseret i at få de unges egne vurderinger, uanset hvad de end måtte dække over, og dels vil vi i resten af rapporten koble disse vurderinger til de unges handlinger og orienteringer i forskellige dele af hverdagslivet, hvorfor vi sidenhen faktisk vil blive lidt klogere på, hvilke slags liv deres vurderinger refererer til. Vi kan dog allerede nu røbe, at de unge sagtens kan have problemer eller vanskeligheder i livet, der indikerer, at mistrivsel ingenlunde er fremmed for dem, selvom de i tabel 1 tilkendegiver, at deres liv lige

nu alt i alt er godt. En sådan tilkendegivelse er m.a.o. ingen garanti for, at de unge trives på alle måder og i alle sammenhænge – trivselsindikatorerne kan pege i forskellige retninger og må anskues i deres helhed.

3. Kun få unge har svært ved at klare hverdagen

Vores andet spørgsmål går på, om de unge oplever, at de har problemer, der gør det svært for dem at klare hverdagen. Også her er svarene, som det fremgår af tabel 2, overvejende positive. 8 ud af 10 unge – dvs. langt de fleste – tilkendegiver således, at de sjældent eller aldrig oplever problemer, der gør det svært for dem at klare hverdagen. Som det ligeledes fremgår af tabel 2, er der dog forskel på, hvor problemfrit de to køn oplever hverdagslivet. Der er således en noget større andel af de unge mænd (39 pct.) end af de unge kvinder (29 pct.), der tilkendegiver, at de aldrig har problemer. Omvendt er der lidt flere unge kvinder end mænd, der ofte eller altid oplever problemer, der gør det svært for dem at klare hverdagen. Det gælder således for hver trettende unge mand, men hver tiende unge kvinde.

Tabel 2: Hvor ofte føler du, at du har problemer, der gør det svært for dig at klare hverdagen?						
	Aldrig	Sjældent	Nogle gange	Ofte	Altid	Total
Unge mænd	39,0 %	41,8 %	11,5 %	6,1 %	1,5 %	100 %
Unge kvinder	29,0 %	47,2 %	13,9 %	8,6 %	1,2 %	100 %
Alle unge	34,1 %	44,5 %	12,7 %	7,3 %	1,4 %	100 %

Chi square test: P = 0,000 for alle sammenhænge i tabellen

I tabel 3, hvor vi ser vi på sammenhængen mellem vores første og vores andet spørgsmål, fremgår det, at 17 pct. af de unge, der har problemer, som ofte eller altid gør det svært for dem at klare hverdagen, ligeledes synes, at deres liv samlet set er dårligt eller meget dårligt. Men hele 46,7 pct. af den samme gruppe af unge vurderer imidlertid, at deres liv er godt eller ligefrem meget godt. Næsten halvdelen af de unge, der oplever, at de har problemer, der gør det svært at håndtere deres hverdag, foretager således en positiv helhedsvurdering af deres liv.

Tabel 3: Sammenhæng mellem problemer og tilfredshed med livet			
Hvor ofte føler du, at du har problemer, der gør det svært at klare hverdagen?	Hvordan er dit liv lige nu - sådan alt i alt?		
	Dårligt eller meget dårligt	Hverken godt eller dårligt	Godt eller meget godt
Sjældent eller aldrig	1,2 %	9,3 %	89,5 %
Nogle gange	4,6 %	24,4 %	71,0 %
Ofte eller altid	17,0 %	36,3 %	46,7 %
Alle unge	3,0 %	13,5 %	83,4 %

Chi square test: P = 0,000 for alle sammenhænge i tabellen

Det er dog væsentligt færre end andelen blandt de unge, der sjældent eller aldrig har problemer, der gør det svært at klare hverdagen. Her vurderer hele 89,5 pct., at deres liv er godt eller meget godt. Kun 1,2 pct. af disse unge synes endvidere, at livet er dårligt eller meget dårligt.

På den ene side kan vi altså se, at der er en stærk sammenhæng mellem de unges vurdering af, om de har problemer, der gør det svært at klare hverdagen, og deres vurdering af, hvor godt eller dårligt deres liv alt i alt er. På den anden side er sammenhængen ikke ubrydelig. Det er to forskellige kighuller ind i de unges subjektive oplevelse af sig selv og deres liv, hvor de trods alt vurderer to forskellige ting: Hvor det ene spørgsmål går på livet som helhed, tematiserer det andet spørgsmål i højere grad de unges egne evner til at mestre dette.

Det er derfor heller ikke overraskende, at de unge kvinder svarer mere negativt på det andet spørgsmål end de unge mænd, selvom der ikke er nogen kønsforskel i besvarelsen af det første spørgsmål. På trods af at der er mange overlap mellem kønnene, er der i denne undersøgelse således flere tegn på, at de unge kvinder forholder sig mere negativt til sig selv end de unge mænd, og at de unge kvinders mistrivsel i højere grad er forbundet til en utilfredshed med og kritik af sig selv, som ligeledes kan være indlejret i deres større tilbøjelighed til at svare, at de pga. problemer har svært ved at klare hverdagen.

4. De unge kvinder har lavere selvtillid

De unge kvinders tilbøjelighed til at forholde sig mere negativt til sig selv end de unge mænd kommer også til udtryk, når man beder de unge mænd og kvinder i undersøgelsen om at vurdere deres selvtillid. Nok fremgår det af tabel 4, at over halvdelen af både de unge kvinder og de unge mænd betegner deres selvtillid som høj. En klar majoritet af begge køn betegner endvidere deres selvtillid som høj eller meget høj.

Tabel 4: Hvordan er din selvtillid?						
	Meget lav	Lav	Hverken lav eller høj	Høj	Meget høj	Total
Unge mænd	0,4%	3,5 %	16,2 %	52,7 %	27,2 %	100 %
Unge kvinder	1,4 %	6,8 %	25,2 %	50,1 %	16,6 %	100 %
Alle unge	0,9%	5,1 %	20,6 %	51,4 %	22,0 %	100 %

Chi square test: P = 0,000 for alle sammenhænge i tabellen

Men når vi således inddrager svarkategorien meget høj, opstår der ikke desto mindre en kønsforskel, det kan være værd at fæstne sig ved: Mens hele 27,2 pct. af de unge mænd giver udtryk for, at de har meget høj selvtillid, er det tilsvarende tal for kvinder således 16,6 pct. Og når vi derudover kan se, at 25,2 pct. af de unge kvinder mod 16,2 pct. af de unge mænd betegner deres selvtillid som hverken høj eller lav, og dobbelt så mange af kvinderne

(8,2 pct.) som mændene (3,9 pct.) betegner den som lav eller meget lav, synes selvtillid aligevel at være ganske ulige fordelt mellem kønnene.

Selvtillid er et omdiskuteret begreb. I noget litteratur på området skelnes knivskarpt mellem selvtillid og selvværd (fx Juul & Jensen 2002, Juul 2008). Her forstås selvtillid som en slags tiltro til, at man kan handle, og at ens handlinger har gennemslagskraft, dvs. som en art handlekompetence, mens selvværd i højere grad handler om, om man grundlæggende ser sig selv som god nok. I anden litteratur lægges vægt på, at det ikke er muligt at foretage en sådan skelnen, og der snakkes i stedet om 'self-esteem' som en generaliseret selvfølelse, der udgør summen af ens oplevelse af eget værd og egne kompetencer (Emler 2001 og 2003).

Vi kan naturligvis ikke vide, hvordan de unge i undersøgelsen forstår begrebet selvtillid, og dermed komme med en præcis udlægning af, hvad de mener med høj henholdsvis lav selvtillid. Anden forskning om selvtillid blandt unge (fx Frydenberg 2008) indicerer imidlertid, at de unge har en bred forståelse af selvtillid, der handler om, at man tør vise, hvem man er, og at man tør bruge sig selv og sine evner til at tackle de udfordringer, man møder i ungdomslivet. I denne forskning kobles det at have selvtillid således bredt til det at kunne mestre ungdomslivet.

Tabel 5: Sammenhæng mellem unges selvtillid og problemer med at håndtere hverdagen

Hvordan er din selvtillid?	Hvor ofte har du problemer, der gør det svært at klare hverdagen?		
	Sjældent eller aldrig	Hverken sjældent eller ofte	Ofte eller altid
Lav eller meget lav	41,3 %	25,0 %	33,7 %
Hverken høj eller lav	69,2 %	17,0 %	13,9 %
Høj eller meget høj	84,2 %	10,5 %	5,4 %
Alle unge	78,5 %	12,7 %	8,8 %

Chi square test: P = 0,000 for alle sammenhænge i tabellen

Undersøger vi sammenhængen mellem de unges selvtillid og deres tilbøjelighed til at have problemer, der gør det svært for dem at klare hverdagen, ser vi da også, at hele 85,2 pct. af de unge, der har høj eller meget høj selvtillid, sjældent eller aldrig oplever, at de har problemer, der gør det svært for dem at klare hverdagen. Omvendt oplever kun 5,4 pct. af disse unge, at de ofte eller altid har problemer, der gør det svært for dem at klare hverdagen. Blandt unge, der har lav eller meget lav selvtillid, er det imidlertid mere end seks gange så mange – dvs. 33,7 pct. – der ofte eller altid oplever at have problemer, der gør det svært for dem at håndtere hverdagen. Og selvom flere af dem – nemlig 41,3 pct. – sjældent eller aldrig oplever sådanne problemer, er det stadig kun halvt så mange som af de unge, der har høj eller meget høj selvtillid.

Så selvom lav selvtillid og problemer, der gør det svært at klare hverdagen, ikke er uløseligt knyttet til hinanden, angiver unge med lav selvtillid langt oftere, at de har problemer, der gør det svært for dem at klare hverdagen. Lav selvtillid ser altså ud til at være koblet til en forringet evne til at kunne mestre de udfordringer, man står overfor i ungdomslivet. Selvom vi i løbet af rapporten vil få nuanceret vores forståelse af høj selvtillid, der faktisk vil vise sig at være koblet til visse mistrivselsskabende adfærds- og orienteringsformer,

er konklusionen på nuværende tidspunkt ganske entydig: I de unges subjektive oplevelser af deres trivsel er høj selvtillid forbundet til en lavere tilbøjelighed til, at man har problemer, der gør det svært for en at klare hverdagen.

En tilsvarende tilbøjelighed kan vi konstatere i tabel 6, der belyser sammenhængen mellem de unges selvtillid og den helhedsvurdering af livet, vi så på i tabel 1.

Mens 19,2 pct. af de unge med lav eller meget lav selvtillid karakteriserer deres liv som dårligt eller meget dårligt, er det samme blot tilfældet for 1,3 pct. af de unge med høj eller meget høj selvtillid. Og hvor der blandt de unge med høj eller meget høj selvtillid er hele 89,9 pct. – ni ud af ti – der synes, at livet er godt eller meget godt, gælder det samme for 40,9 pct. – fire ud af ti – af de unge med lav eller meget lav selvtillid.

Tabel 6: Sammenhæng mellem unges selvtillid og vurdering af livet lige nu			
Hvordan er din selvtillid?	Dit liv lige nu – sådan alt i alt?		
	Dårligt eller meget dårligt	Hverken dårligt eller godt	Godt eller meget godt
Lav eller meget lav	19,2 %	39,9 %	40,9 %
Hverken høj eller lav	4,8 %	22,5 %	72,7 %
Høj eller meget høj	1,3 %	8,8 %	89,9 %
Alle unge	3,1 %	13,5 %	83,4 %

Chi square test: P = 0,000 for alle sammenhænge i tabellen

5. De fleste unge opfatter sig selv som populære

I det sidste spørgsmål, vi belyser i dette kapitel, er de unge blevet bedt om at vurdere deres egen popularitet i forhold til jævnaldrende unge. Selvom de unge også i dette spørgsmål således bliver bedt om at vurdere endnu et aspekt ved sig selv – her: deres popularitet – rækker spørgsmålet på to måder ud over den rene selvvurdering: dels er det stillet komparativt, hvilket indbefatter, at de unge ikke bare skal vurdere deres popularitet ud fra en abstrakt popularitetsskala, men derimod i forhold til den popularitet, de oplever, at andre unge nyder, og dels fordi vurderingen af popularitet i sig selv forudsætter, at de unge anlægger et udefrablik på sig selv, idet popularitet jo handler om, hvordan andre opfatter en.

Denne dobbelte inddragelse af andre unges perspektiv i de unges selvvurdering tjener til at tematisere det samspil, der er mellem de unges oplevelse af sig selv og deres liv på den ene side og de unges sociale relationer med andre unge på den anden side. Dette samspil er vigtigt. Forskning i unge viser nemlig, at unge i høj grad spejler sig i hinanden, og at denne spejling har stor betydning for de unges selvopfattelse. En væsentlig del af ungdomslivet handler da også om unges relationer til andre unge, og en stor del af de transitionsproblematikker, der er så afgørende for de unges trivsel, handler i bund og grund om, hvordan

de unge er i stand til at integrere sig i fællesskaber med andre unge i transitionsprocesserne (fx Illeris m.fl. 2009).

Mere specifikt viser forskning i unges vurdering af deres popularitet, at de unge, som betragter sig selv som populære, er bedre integreret i det sociale liv med jævnaldrende unge end de unge, der ikke betragter sig selv som populære. De sidstnævnte unge kan ifølge denne forskning til gengæld ansæses til diverse former for risikofyldt adfærd, fx øget alkoholforbrug, som et led i kampen for at få adgang til det sociale liv med andre unge (Balvig m.fl. 2005). Om et tilsvarende mønster i forhold til popularitet gør sig gældende blandt de unge i denne undersøgelse, vil fremgå af rapportens øvrige kapitler, hvor vi vil krydse de fire spørgsmål i dette kapitel – og dermed også spørgsmålet om popularitet – med de unges konkrete orienteringer og adfærd i en række forskellige dele af de unges hverdagsliv.

Og hvad siger de unge så om deres popularitet? Jo, som det fremgår af tabel 7, ser vi igen tegn på, at de fleste unge har en ganske positiv opfattelse af sig selv og deres liv. Majoriteten af de unge i undersøgelsen – dvs. 78,9 pct. – føler sig således lige så populære som deres jævnaldrende. Og hele 14,2 pct. af de unge oplever ligefrem at være mere populære end deres jævnaldrende. Det er mere end dobbelt så mange som de 6,9 pct., der oplever, at de er mindre populære end andre unge.

Der er ikke markante kønsforskelle, omend der er en tendens til, at de unge mænds vurdering af deres popularitet er mere polariseret end de unge kvinders. Der er således både lidt flere unge mænd, der oplever at være mere og mindre populære end andre unge på samme alder. Den tilbøjelighed til en ringere selv vurdering, vi kunne se blandt de unge kvinder i spørgsmålene om evnen til at håndtere problemer i hverdagen og om selvtillid, kan vi imidlertid ikke genfinde i dette spørgsmål om popularitet, hvor selv vurderingen filteres gennem inddragelse af andre unge som et sammenligningsgrundlag og som et udefrakommende blik på sig selv.

Tabel 7: Hvor populær er du i forhold til andre på din egen alder?				
	Mindre populær	Lige så populær	Mere populær	Total
Unge mænd	7,5 %	77,0 %	15,5 %	100 %
Unge kvinder	6,3 %	80,9 %	12,9 %	100 %
Alle unge	6,9 %	78,9 %	14,2 %	100 %
Chi square test: P < 0,05 for alle sammenhænge i tabellen				

Men selvom kønsmønstrene er forskellige, er der en sammenhæng mellem de unges vurdering af deres selvtillid og deres popularitet. Som det fremgår af tabel 8, øges risikoen for, at man oplever sig selv som mindre populær end sine jævnaldrende, jo mindre selvtillid man har.

Tabel 8: Sammenhæng mellem selvtillid og vurdering af egen popularitet			
Hvordan er din selvtillid?	Hvor populær er du i forhold til andre på din egen alder?		
	Mindre populær	Lige så populær	Mere populær
Lav eller meget lav	27,0 %	65,5 %	7,5 %
Hverken lav eller høj	10,1 %	80,2 %	9,7 %
Høj eller meget høj	4,3 %	79,5 %	16,1 %
Alle unge	6,9 %	78,8 %	14,3 %

Chi square test: P = 0,000 for alle sammenhænge i tabellen

27 pct. af de unge med lav eller meget lav selvtillid vurderer således, at de er mindre populære end andre unge på deres egen alder, mens det samme kun gælder for 10,1 pct. af unge med en selvtillid, der er hverken høj eller lav, og for 4,3 pct. af de unge, der har en høj eller meget høj selvtillid. Men selv blandt de unge med lav eller meget lav selvtillid er det to tredjedele - dvs. langt de fleste - der oplever at være lige så populære som deres jævnaldrende. Det er dog 13 procentpoint færre end blandt de unge, der har høj eller meget høj selvtillid. Det er da også blandt disse unge, at vi finder den største andel, der oplever at være mere populære end deres jævnaldrende. Det gælder for 16,1 pct. af disse unge, og det er mere end dobbelt så mange som de 7,5 pct. af de unge med lav eller meget lav selvtillid, som oplever, at de er mere populære end andre unge på samme alder.

Som det fremgår af tabel 9, øges risikoen for, at man oplever sig selv som mindre populær end sine jævnaldrende, jo dårligere man vurderer sit liv. 17,1 pct. af de unge, der vurderer deres liv som dårligt eller meget dårligt, oplever således, at de er mindre populære end andre unge på deres egen alder, mens det samme kun gælder for 12,4 pct. af de unge, der hverken karakteriserer deres liv som godt eller skidt, og for 5,7 pct. af de unge, der betegner deres liv som godt eller meget godt.

Tabel 9: Sammenhæng mellem godt liv og popularitet			
Hvordan er dit liv lige nu?	Hvor populær er du i forhold til andre på din egen alder?		
	Mindre populær	Lige så populær	Mere populær
Dårligt eller meget dårligt	17,1%	72,4%	10,5%
Hverken godt eller dårligt	12,4%	77,1%	10,5%
Godt eller meget godt	5,7%	79,3%	15,0%
Alle unge	6,9%	78,8%	14,3%

Chi square test: P = 0,000 for alle sammenhænge i tabellen

Der er dog en lige stor andel af de unge, der vurderer deres liv negativt og neutralt, som betragter sig selv som lige så populære som deres jævnaldrende, nemlig 10,5 pct., hvilket imidlertid er noget lavere end de 15 pct. af de unge med en positiv vurdering af deres liv. Det er dog værd at bide mærke i, at der er et markant flertal af de unge, der betragter sig

selv som lige så populære som deres jævnaldrende, uanset hvor positivt eller negativt de vurderer deres liv.

Risikoen for at opleve sig selv som mindre populær end sine jævnaldrende øges jo oftere, man føler, at man har problemer, der gør det vanskeligt at håndtere hverdagen. Men sandsynligheden for, at man oplever at være mere populær end andre unge på ens egen alder, er dog stort set den samme, uanset hvor ofte man oplever at have problemer, der gør det svært at tackle hverdagen.

I tabel 10 fremgår det således, at kun 5,4 pct. af de unge, der sjældent eller aldrig har problemer, der gør det svært for dem at håndtere deres hverdag, oplever at være mindre populære end deres jævnaldrende, mens det samme gælder for 14,1 pct. af de unge, der ofte eller altid har denne oplevelse. Og blandt de unge, der hverken ofte eller sjældent føler, det er vanskeligt at håndtere hverdagen pga. problemer, finder vi 11,3 pct., der betragter sig selv om mindre populære.

Tabel 10: Sammenhæng mellem problemer og popularitet			
Hvor ofte føler du, at du har problemer, der gør det svært at klare hverdagen?	Hvor populær er du i forhold til andre på din egen alder?		
	Mindre populær	Lige så populær	Mere populær
Sjældent eller aldrig	5,4%	80,1%	14,5%
Hverken ofte eller sjældent	11,3%	75,4%	13,4%
Ofte eller altid	14,1%	71,1%	14,8%
Alle unge	6,9%	78,7%	14,4%

Chi square test: P = 0,000 for alle sammenhænge i tabellen

Men når vi så i samme tabel ser på, hvilken sammenhæng der er mellem det at opleve problemer, der gør det svært at håndtere hverdagen, og det at føle sig mere populær end andre unge, ser vi ingen statistiske forskelle. Blandt de unge, der sjældent eller aldrig har sådanne problemer, er der 14,5 pct. som oplever at være mere populære end deres jævnaldrende. Blandt de unge, der ofte eller altid, oplever sådanne problemer, er tallet 14,8 pct.

Noget tyder altså på, at de unge, der oftere har problemer, som gør det svært for dem at håndtere deres hverdag, har en højere risiko for at få en lavere status blandt deres jævnaldrende. Men samtidigt har de en lige så god chance for at have en høj status blandt deres jævnaldrende. Det at have problemer virker altså ikke altid ekskluderende - visse typer af problemer kan måske lige frem virke inkluderende for de unge. Det kunne fx være tilfældet med problemer, der er knyttet til brugen af rusmidler. På den ene side er der ingen tvivl om, at brugen af rusmidler kan være et problem for skolegang, relation til forældre osv. Det kan m.a.o. være forbundet til problemer med at håndtere hverdagen. På den anden side vil vi senere i rapporten se, at brugen af visse rusmidler kan være forbundet til en oplevelse af social inklusion, hvilket da også understøttes af den eksisterende viden om den betydning, forbruget af alkohol har i ungdomskulturelle fællesskaber (Balvig m.fl. 2005, Illeris m.fl. 2009 og Pedersen & Kolind 2010).

6. Positive og negative svar

Når man beder de unge om at foretage en subjektiv vurdering af sig selv og deres liv, som vi har gjort i dette kapitel, får man overvejende positive tilbagemeldinger. De fleste unge tilkendegiver således, at de er tilfredse med deres liv, at de sjældent har problemer, der gør det svært for dem at klare hverdagen, at deres selvtillid er høj, og at de er mindst lige så populære som andre unge. Vurderer man alene de unges trivsel og mistrivsel på disse tilkendegivelser, tegner der sig et forholdsvis lyst billede af de unges trivselstilstand.

I tabel 11 kaster vi et nærmere blik på, hvor mange af de fire spørgsmål de unge har svaret positivt på. Og her viser det sig, at mere end halvdelen af de unge (53,8 pct.) har svaret positivt på alle fire spørgsmål. Hvis vi alene tager udgangspunkt i disse svar, ser disse unge ud til at stortrives. Samtidig kan vi se, at hver fjerde af de unge (26 pct.) foretager en positiv vurdering på tre af spørgsmålene. Oftest er det selvtilliden, som disse unge ikke vurderer højt. Med tre ud af fire positive vurderinger må disse unge dog siges også at udvise tydelige tegn på trivsel.

Positive besvarelser	Unge mænd	Unge kvinder	Alle
0	0,6 %	1,2 %	1,0 %
1	5,2 %	8,1 %	6,6 %
2	10,8 %	14,7 %	12,7 %
3	26,3 %	25,7 %	26,0 %
4	57,0 %	50,4 %	53,8 %
Total	100,0 %	100,0 %	100 %

Hver ottende af de unge vurderer to af spørgsmålene positivt (12,7 pct.). Hver femtende (6,6 pct.) svarer kun positivt på et af spørgsmålene. Og endelig er der 1 pct., der ikke har nogen positive besvarelser overhovedet. Selvom disse unge ikke nødvendigvis har foretaget en direkte negativ vurdering af de fire spørgsmål, ser disse unge ikke umiddelbart ud til at trives.

Der er flere unge mænd end kvinder, der har en positiv vurdering af alle fire trivsels-spørgsmål - det gælder således 57 pct. af mændene mod 50,4 pct. af kvinderne. Der er også flere unge mænd, der har tre positive vurderinger. Til gengæld er der flere unge kvinder, der har ingen, én eller to positive vurderinger. Optællingen i tabel 11 understøtter således det billede af kønnene, vi allerede har malet i løbet af kapitlet: at de unge mænd har en mere positiv vurdering af deres trivsel end de unge kvinder. Og ikke overraskende ligger forskellen mellem kønnene især i vurderingen af spørgsmålet om selvtillid.

Går vi den modsatte vej rundt om de fire spørgsmål og fokuserer på de negative besvarelser, viser det sig hurtigt, at der er langt færre negative end positive besvarelser. Som det fremgår af tabel 12, er det således meget få – svarende til en promille (0,1 pct.) – der vurderer alle fire trivsels-

Tabel 12: Hvor mange af de fire spørgsmål om liv og trivsel har de unge svaret negativt på?			
Negative besvarelser	Unge mænd	Unge kvinder	Alle
0	83,4 %	80,3 %	81,9 %
1	12,6 %	13,8 %	13,2 %
2	3,1 %	4,3 %	3,7 %
3	0,9 %	1,4 %	1,2 %
4	0,0 %	0,2 %	0,1 %
Total	100,0 %	100,0 %	100 %

spørgsmål negativt. Noget flere – men stadig ganske få – unge vurderer tre eller to af spørgsmålene negativt (hhv. 1,2 pct. og 3,7 pct.). 5 pct. af de unge har således en negativ besvarelse af mere end et spørgsmål, hvilket peger på, at deres liv er præget af en betydelig mistrivsel. Det gælder muligvis også nogle af de 13,2 pct., der svarer negativt på ét af spørgsmålene.

Men heldigvis har langt de fleste unge - nærmere betegnet 81,9 pct. - ingen negative vurderinger af nogle af trivselsspørgsmålene. Disse unge ser således ikke ud til at mistrives, uagtet at langt fra alle af disse unge har direkte positive vurderinger på alle de fire spørgsmål.

Der er en svag tendens til, at flere unge kvinder end mænd har negative besvarelser. Så de unge kvinder har altså ikke bare færre positive men også flere negative besvarelser. Når man alene tager udgangspunkt i de unges svar på de spørgsmål til deres subjektive oplevelse af sig selv og deres liv, som vi har stillet i dette kapitel, ser de unge kvinder ud til at trives dårligere end de unge mænd.

De unge kvinders akilleshæl synes ikke mindst at være mere negative vurderinger af deres selvtillid og deres evne til at håndtere problemer i hverdagen, mens der ikke er så store kønsforskelle, når man ser på de unges vurderinger af deres liv som helhed og deres popularitet i forhold til andre unge. De unge kvinder scorer altså lavest på de to spørgsmål, der mest entydigt lægger op til en vurdering af selvet, frem for på andre aspekter af tilværelsen.

Men selvom de unge kvinder forholder sig mere kritisk til sig selv end de unge mænd, er det værd at huske på, at høj selvtillid ikke er nogen garanti for trivsel, men derimod kan være forbundet til forskellige mistrivselrelaterede handlinger og orienteringer. Det er i den forbindelse ligeledes værd at huske på, at de unges subjektive opfattelse af sig selv og deres liv, som vi har undersøgt ovenfor, kun er det ene af de to trivselsspør, vi forfølger i denne undersøgelse. Inden vi konkluderer for entydigt på de unges trivsel, må vi først undersøge det andet trivselsspør, der fokuserer på de unges konkrete adfærd og orienteringer i forskellige dele af hverdagslivet. Det vil utvivlsomt føje nye nuancer og perspektiver til de svar, de unge har givet os i dette kapitel.

I næste kapitel sætter vi fokus på det første aspekt af de unges adfærd og orienteringer: helbred og stress i dagligdagen.